

ELS CRÍTICS

literatura

ÀLEX MILIAN

Joan-Daniel Bezsonoff

«Sempre m'ha fascinat que Saigon fos com una ciutat del Migdia francès»

Joan-Daniel Bezsonoff Montalat (Perpinyà, Rosselló, 1963) torna, amb 'L'amor, la guerra i altres ocupacions' (Edicions Sidillà, 2020), al Saigon de la seva primera novel·la.

Una exòtica història d'amor entre un militar francès i una vietnamita de la guerrilla anticolonial, una nova demostració d'estil i de llengua d'un escriptor que confessa haver reconstruït el seu Saigon colonial a partir de les revistes de l'època.

Torna a fer una novel·la sobre Indoxina sota ocupació francesa, com la primera, *Les Rambles de Saigon*.

—Sí, vint anys després. I encara abans, al primer llibre que hi vaig col·laborar, que es deia *Perpinyhard*, un recull de contes de diversos autors, també hi vaig publicar "Els ànecs del Mekong". Hi sortia un antic militar que havia fet la guerra d'Indoxina, però no era ambientat allà, era ambientat a Perpinyà. De tota manera, Indoxina és una gran passió que tinc. No paro de llegir llibres d'allà, em documento i és una passió que tinc. Com deia Jean Cocteau, "un ocell només pot cantar a la seva branca". M'agrada molt aquesta frase.

—**Vol dir que la seva branca és la Indoxina?**

—És el final de la Indoxina francesa. La Indoxina estava composta per tres parts que després es

L'amor, la guerra i altres ocupacions

JOAN-DANIEL BEZSONOFF

Edicions Sidillà
La Bisbal d'Empordà, 2020
184 pàgines

van separar: Vietnam, Laos i Cambodja. Era un monstre administratiu. Però els francesos, com havien perdut la guerra el 1940, no es podien permetre el luxe d'abandonar la Indoxina com els anglesos van abandonar l'Índia. Com que havien guanyat la Segona Guerra Mundial, no havien de demostrar res. Eren els vencedors. Però els francesos no volien abandonar la Indoxina i, a poc a poc, la guerra colonial es va anar convertint en un episodi de guerra freda entre els americans i els comunistes. La prova és que, al final de la Guerra d'Indoxina, el 80 per cent de l'esforç de guerra francès estava pagat pels americans. El vuitanta per cent! És molt. Els francesos se'n volien anar però no sabien com. Volien una eixida honorable.

—**Per què li interessa tant aquesta època?**

—No sé com dir-t'ho... La passió no s'explica... però mirant d'explicar-ho, el que em fascina és aquesta barreja de dues cultures, dues civilitzacions: una ciutat francesa totalment trasplantada a l'Orient. És extraordinari. Saigon era una ciutat francesa del Migdia, com Besiers o Narbona, i sorties i era la selva equatorial, amb tigres, elefants... Això sempre m'ha fascinat. I allà hi havia la flor i la nata de la intel·ligència francesa: els edificis eren magnífics, obres dels millors arquitectes...

A més, els mons desapareguts tenen un romanticisme. Toni Royo—àlies Jordi Querol— em diu que si us plau no parli mai dels Països Catalans, perquè sempre parlo dels mons morts. Estic vetat. No puc parlar de Catalunya.

—Per què torna ara a Saigon? Tenia una història que va decidir ambientar a Saigon o va triar Saigon com a escenari inicial i després hi va situar la història?

—No ho sé. No ho sé. Les dues coses. És molt difícil escriure històries. M'an-goixa la pàgina en blanc. És molt desagradable.

—Aquesta història recupera personatges d'altres novel·les, com el capità Valls.

—Sí, el capità Valls, que és un personatge secundari en aquest llibre, com el seu amic Maurice Leccia, apareix també en altres llibres: a *Les Rambles de Saigon* (1996), a *La presonera d'Alger* (2002) i a *La melancolia dels oficials* (2011). Era el procediment que feia servir Balzac amb el retorn dels personatges. Sempre m'ha interessat això. Permet tenir un altre enfocament del personatge.

—Volkov, el protagonista, és una mica Bezsonoff?

—Hi ha dos Volkov a la versió catalana.

—Els dos germans, sí. Vull dir Serguei.

—Serguei està enamorat de My Tien, que després m'he adonat que en francès vol dir "mig teva". Una cosa: hi ha dos germans Volkov a la versió catalana i tres germans a la versió francesa. Els estudiosos del futur es tornaran bojos.

—Per què?

—L'editor de Sidillà, en Xavier Cortadellas, em va dir que sobrava un germà. I després ho he repensat, i crec que tenia raó. Però és estrany, un personatge fantasma així. Em sento culpable de matar-lo.

—Serguei Volkov, és una mica Bezsonoff?

—Dos germans són tots dos facetes meves. Però el tercer germà, el que ha desaparegut de la versió catalana, no: aquest és un savi matemàtic i jo per les matemàtiques soc un negat.

—Hi ha descripcions molt detallades del Saigon de l'època. Hi ha viatjat per documentar-se?

—Mai. M'he documentat molt amb revistes d'aquell temps sobretot: *Paris Match* o d'altres. I sobretot gràcies als anuncis publicitaris. Com moltes botigues s'anuncien amb una foto de la botiga i l'adreça, vaig agafar un plànol de Saigon d'aquell temps i he posat tots els comerços en el plànol. Això és ideal. És com si hi hagués viscut. Per cert, que ha canviat molt en vint anys. Fa vint anys, estava com ho van deixar els francesos, però ara han arrasat molts edificis i han

“Volia mostrar, per un costat, la part positiva de la colonització —les escoles, els hospitals...— i després la part negativa, que és la brutalitat de la guerra”

aixecat gratacels per tot arreu. Quedaria decebut si... hi anés —anava a dir “si hi tornés”.

—Però ha dit que fa vint anys no hi va anar.

—No, no! Però com ja vaig escriure sobre Saigon fa vint anys he pensat que seria com tornar. És estrany. Però he treballat tan, tan, tan sobre el Saigon histò-

ric... Hi ha molta gent que es pensa que hi vaig viure.

—Això ho fa sempre amb tots els escenaris?

—Primer, els meus llibres comencen amb un lloc. I el lloc atreu després la història. Només necessito somiar per escriure. Tinc idees de llibres que farien feliç molta gent, però no em fan somiar i no m'hi puc posar. Cal que el meu imaginari s'enguegui. Altrament no hi ha manera.

—Però no sempre són llocs que no ha visitat, els escenaris de les seues novel·les.

—No. Puc parlar de llocs que conec. A *La guerra dels cornuts* (2004) parlo de Barcelona, de la de fa cent anys, però és Barcelona. De vegades és més difícil: per exemple, com pots imaginar la plaça de Catalunya sense El Corte Inglés. No hi era, El Corte Inglés.

—La història enfronta un colonitzador i una noia vietnamita partidària de l'expulsió dels francesos.

—Volia mostrar, per un costat, la part positiva de la colonització: l'aportació cultural, la construcció d'escoles, instituts, hospitals... Això és positiu, crec. I després la part negativa, que és la brutalitat de la guerra.